Csicsergősz

Madáritató-kalauz

Csináld magad – családi DIY-füzet

Négy egyszerű itató, és minden, amit a tiszta vízről tudni kell
– télen, nyáron, madaraknak és méheknek.

Szállj be Te is!

by be eco

SZIA, MADÁRBARÁT!

Egy tál víz is sokat segít

A madaraknak nemcsak élelem kell: inniuk és fürdeniük is kell, egész évben. Nyáron a kánikulában, télen a fagyban a városban nagyon nehéz tiszta vizet találniuk.

Ebben a füzetben négy itatót mutatunk meg – a legegyszerűbbtől a méhitatóig –, és azt, hogyan tartsd tisztán, hogy a víz segítsen, ne ártson.

Mi van a füzetben?

Itatási ABC 3

Ne így – így! 4

Ki jön inni? 5

Alátét-itató 6

Cseréptorony 7

Függő itató 9

Méhitató 10

Télen és nyáron 11

Tisztaság és egészség 12

Inni kell

A kis testű madarak gyorsan veszítenek vizet – különösen hőségben és száraz, fagyos időben.

Fürdeni is kell

A fürdés a tollápolás része: a tiszta toll jobban szigetel és jobban repül.

Ritka a tiszta víz

Betonozott udvarokon és városban sokszor egy kerti itató az egyetlen biztos vízforrás.

Az aranyszabály

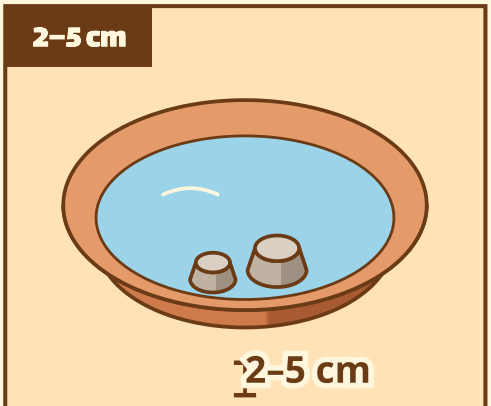
Az itató csak akkor segít, ha **naponta friss víz** kerül bele. Az állott vízben betegségek terjednek, és szúnyog szaporodik. Ha ezt nem tudod vállalni, inkább ne tegyél ki itatót.

MIELŐTT NEKIÁLLSZ

Itatási ABC

Sekély, érdes, lejtős

- **2–5 cm víz** – ennyiben a kis madarak is biztonságban állnak. Ha mélyebb a tál, tegyél bele lapos köveket.
- **Lejtős perem**, hogy fokozatosan sétálhassanak be.
- **Érdes alj** (mázatlan cserép, kő), hogy ne csússzanak meg.
- **Nagyobb, lapos kő** a vízben: kapaszkodó, és a madár látja rajta, milyen mély a víz.

Jó helyen

- **Jól belátható** helyre tedd, hogy a madarak észrevegyék a veszélyt.
- **Menedék pár méterre** – bokor vagy fa –, de ne a bokor alá: ott lesben állhat a macska.
- **Emeld meg** téglával, tuskóval – így is nehezebb a macskának.
- **Reggel nap, délután árnyék**: tűző napon felmelegszik, mély árnyékban gyorsan algásodik.

Ezt soha a vízbe

- ✖ **Só, cukor, méz** – csak tiszta csapvíz kell.
- ✖ **Fagyálló, glicerin** – tönkreteszi a tollat, és mérgező.
- ✖ **Mosogatószer, vegyszer** – tisztításhoz is csak kefe és forró víz.
- ✖ **Fém tál a napon** – túlmelegszik, inkább cserép vagy kő.

Egész évben

Az etetővel ellentétben az itató egész évben kell: nyáron a hőség, télen a fagy miatt. A 11. oldalon mindkettőhöz találsz tippeket.

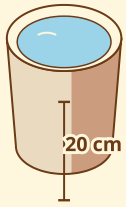
Itató az etető mellé?

Lehet, de ne közvetlenül alá: a lehulló mag és ürülék gyorsan beszennyezi a vizet. Egy-két méter távolság már elég.

GYAKORI HIBÁK

Ne így – így!

A jó szándék néha árt. Ezek a leggyakoribb hibák – és a jó megoldásuk.

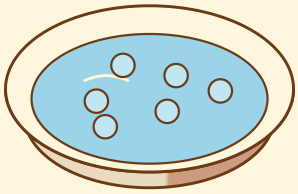
Mély vödör

A kis madár nem ér le, vagy beleesik és nem tud kimászni.

Sekély tál kővel

2–5 cm víz, lejtős perem és egy lapos kő a kapaszkodáshoz.

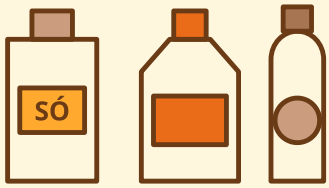
Üveggolyó a méhitatóban

A napon felforrósodik, és megégetheti a rovarokat.

Kavics és parafa

A víz csak a kövek tetejéig érjen – így a méh száraz lábbal iszik.

„Jót teszek bele"

Só, cukor, fagyálló, vitamin, tisztítószer – mind árt a madárnak.

Csak friss csapvíz

Naponta cseréld; télen langyos vízzel olvaszd ki a jeget.

ISMERD MEG A VENDÉGEIDET

Ki jön inni és fürdeni?

Egy jó itatónál sok fajt megfigyelhetsz – némelyik csak iszik, mások nagyokat csobbannak.

Széncinege

Az egyik leggyakoribb vendég. Fagyban is iszik, ha talál jégmentes vizet.

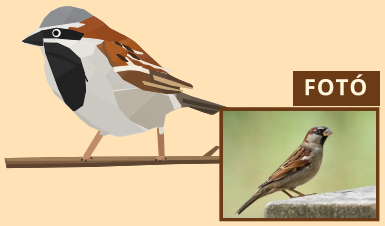
iszik **fürdik**

Fekete rigó

Nagy fürdőző: alaposan megcsapkodja a sekély vizet.

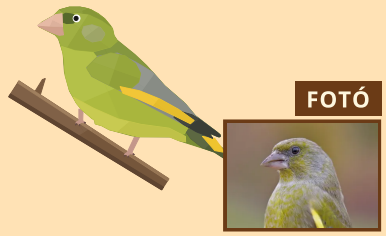
fürdik **a földön**

Házi veréb

Csapatban fürdik – és a porfürdőt is imádja.

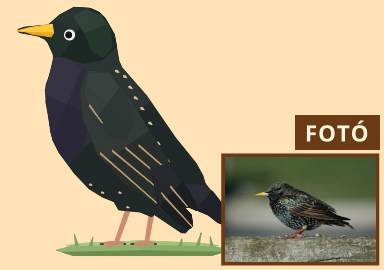
fürdik **porfürdő**

Zöldike

Gyakori itatóvendég. Rá különösen veszélyes a piszkos vízben terjedő betegség.

iszik **tiszta víz!**

Seregély

Csapatban érkezik, és egymás után fürdenek meg.

fürdik **csapatban**

Vörösbegy

Az alacsony, talajközeli itatót kedveli.

iszik **alacsonyan**

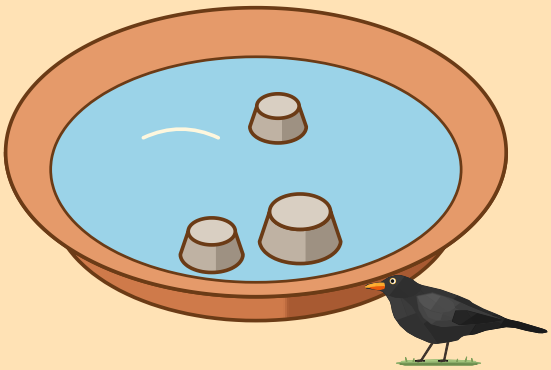
A méhek is isznak!

Meleg napokon a méhek is vizet gyűjtenek. Nekik egy külön, kavicsos méhitató a legjobb – a 10. oldalon megmutatjuk.

Alátét-itató

Nagyon könnyű | 10 perc | 3 éves kortól

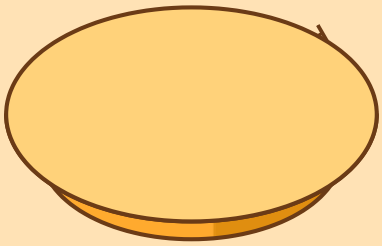
Ezt építjük

Ezek kellenek

- [ ] 1 nagy, 30–40 cm-es virágcserép-alátét (műanyag vagy mázatlan cserép)
- [ ] 2–3 lapos kő
- [ ] 2 tégla vagy egy fatuskó (a megemeléshez)
- [ ] friss csapvíz

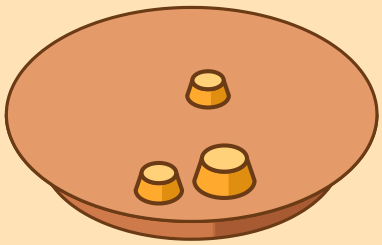
1

Válassz alátétet

Széles, lapos és legfeljebb 5 cm mély legyen. A mázatlan, érdes alj a legjobb.

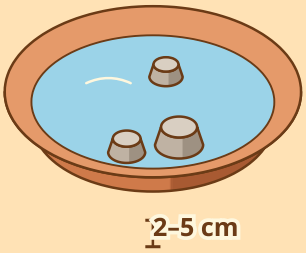
2

Kövek bele

Tegyél bele 2–3 lapos követ, a széléhez közel: kapaszkodó és „sziget” a kis madaraknak.

3

Víz: 2–5 cm

Tölts bele friss csapvizet. A kövek teteje lógjon ki a vízből.

4

Emeld meg

Tedd téglára vagy tuskóra, belátható helyre, pár méterre egy bokortól. Kész!

Két alátét – kétszer könnyebb

Ha van két egyforma alátéted, felváltva használd őket: amíg az egyik a napon szárad, a másik kint van. Így könnyebb tisztán tartani.

Cseréptorony-itató

Könnyű | 1 óra + 1 nap száradás | 5 éves kortól, felnőttel

Ezt építjük

Alkatrészek

1×

Nagy cserép
kb. 22 cm átmérő

1×

Közepes cserép
kb. 16 cm átmérő

1×

Alátét
kb. 30 cm, max. 5 cm mély

2×

Lapos kő
tenyérnyi

Még kell

- ☐ kültéri, vízálló ragasztó (felnőtt használja)
- ☐ kültéri festék, ecset – ha díszítenéd

Felnőtt dolga

A ragasztást és a torony mozgatását felnőtt végezze. Tele vízzel soha ne a tetejénél fogva emeld!

Festés csak kívül

Az alátét belseje maradjon festetlen – oda csak víz és kő kerül.

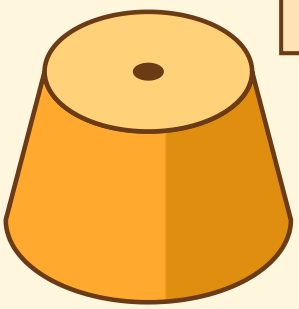
A következő oldalon: LEGO-módra

Minden lépés egy képen. A mézsínű elem az, amit éppen hozzáteszel.

Építsük meg!

1

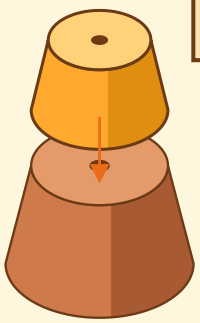
1×
nagy cserép

A nagy cserepet fordítsd fejjel lefelé.

2

1×
közepes cserép

Rá a közepeset, szintén fejjel lefelé.

3

1×
alátét

Felnőtt

Ragasztó a tetejére, rá az alátét.
Egy napig száradjon.

4

2×
lapos kő

Tegyél bele 2 lapos követ.

5

2–5 cm
víz

Állítsd a helyére, töltsd meg friss vízzel – és várd az első vendéget!

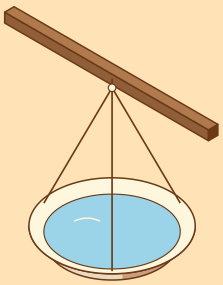
Télen vidd be!

A terrakotta cserép nem fagyálló: a beléivott víz megfagy, és szétrepeszti.
Télre tedd fedett helyre, és használj helyette műanyag alátétet.

Függő itató

Könnyű | 30 perc | 6 éves kortól, felnőttel

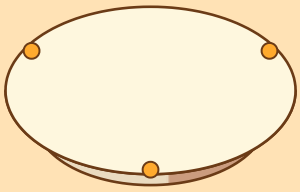
Ezt építjük

Ezek kellenek

- [ ] 1 műanyag virágalátét, kb. 30 cm
- [ ] 3 db 60 cm-es erős, kültéri zsinór
- [ ] 1 fém karika vagy kulcskarika
- [ ] fúró vékony fúrószárral (felnőtt használja)
- [ ] filctoll

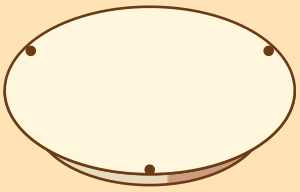
1

Jelölj 3 pontot

A perem mentén, egyenlő távolságra. Így vízszintesen fog lógni.

2

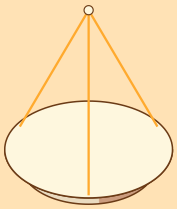

Felnőtt

Fúrd ki

Csak a peremet fúrd át, 1 cm-re a szélétől. Az aljára ne fúrj lyukat!

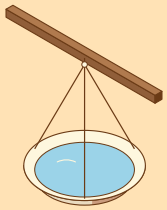
3

Zsinór és karika

Fűzd át és csomózd meg a zsinórokat, a másik végüket kösd a karikára egyforma hosszan.

4

Akaszd fel, töltsd meg

Erős ágra vagy erkélykampóra, belátható helyre. Tölts bele 2–5 cm vizet.

Mi ez az ötlet?

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület függő alátét-etetőjéből készült – itatónak úgy, hogy az alja ép marad.

4. PROJEKT · A MÉHEKNEK

Méhitató

Nagyon könnyű | 15 perc | 3 éves kortól

A méh nem tud úszni. A madáritató neki túl mély – ezért kap külön, kavicsos itatót, ahol száraz lábbal ihat.

1

Kavics bele

Lapos tálba vagy alátétbe tegyél sok tiszta kavicsot, kupacban is lehet.

2

Parafa rá

Félbevágott parafadugók: úsznak a vízen, a méh leszállhat rájuk.

3

Víz – csak a kövek alá

A kavicsok teteje mindig lógjon ki a vízből.

Ezek kellenek

- [ ] lapos tál vagy alátét
- [ ] tiszta kavics, lapos kövek
- [ ] 2–3 parafadugó félbevágva (a vágás felnőtt dolga)
- [ ] friss csapvíz

Hová és hogyan?

- Napos, szélvédett helyre, virágok közelébe.
- Kicsi a tál, gyorsan párolog: 1–2 naponta töltsd újra friss vízzel.
- Cukor, méz soha ne kerüljön bele.

Üveggolyót ne!

Sok helyen ajánlják, de a napon felforrósodik, és megégetheti a rovarokat. Maradj a kavicsnál és a parafánál.

EGÉSZ ÉVBEN

Télen és nyáron

Az itató a legnehezebb hónapokban segít a legtöbbet – ilyenkor kell rá a legjobban figyelni.

Télen

- **Naponta legalább egyszer** szedd ki a jeget, és tölts helyette langyos vizet – így pár órán át ihatnak.
- Egy **úszó pingponglabda** vagy parafa a vízen lassítja a befagyást.
- Napos, szélvédett helyen később fagy be.
- A terrakottát vidd be – **nem fagyálló**. Télen a műanyag alátét a jó.
- ✖ **Sót, fagyállót, glicerint** soha – a madár tolla összetapad, és nem véd a hideg ellen.

Nyáron

- **Naponta friss víz** – így a szúnyog sem tud benne szaporodni.
- Hőségben **naponta többször** is nézd meg, gyorsan párolog.
- **Délután árnyék:** tűző napon a víz túlmelegszik, és algásodik.
- **Porfürdő:** egy kis gödör száraz, finom homokkal az itató mellett – a verebek kedvence. A homokot időnként cseréld.

A tél végén a madarak mindennél jobban örülnek egy jégmentes korty víznek.

Tisztaság és egészség

Karbantartás – pipáld ki!

Naponta

- [ ] a régi víz ki
- [ ] friss csapvíz be
- [ ] télen: jég ki, langyos víz be

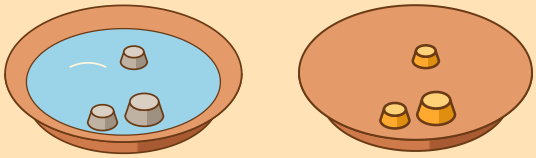
Hetente

- [ ] súrolás kefével, forró vízzel
- [ ] alapos öblítés
- [ ] a kövek is kimosva

Ha algás

- [ ] azonnali súrolás
- [ ] árnyékosabb hely?
- [ ] gyakoribb vízcsere

Két tál trükk

Két tál, felváltva

Amíg az egyik kint van, a másik kimosva, a napon szárad. A száradás és a napfény elpusztítja a kórokozók nagy részét. Másnap csere.

Vegyszer nem kell: kefe, forró víz és napfény.

Beteg vagy elpusztult madarat látsz?

Ha egy madár borzas, bágyadt, alig repül, vagy elpusztult madarat találsz az itató közelében: **azonnal vedd el az itatót**, és alaposan tisztítsd ki. Csak pár hét múlva, lehetőleg más helyre tedd vissza – így a betegség nem terjed tovább a vendégek között. A sérült madárnál a beeco app megmutatja, kit hívhatsz.

Kesztyű és kézmosás

Takarításkor viselj kesztyűt, és utána moss kezet. Az itatóhoz használt kefét ne használd a konyhában.

FEDEZD FEL ŐKET

Kész az itató? Tedd fel a térképre!

A beeco appban az itatódat is felteheted a térképre, és a vendégeidet a Madár albumodba gyűjtheted.

1

Jelöld az itatót

Tedd fel a beeco térképére – az etetőt és az odút is.

2

Nem tudod, milyen madár volt?

Pár egyszerű lépésben felismerheted a fajt.

3

Be is röppent a Madár albumodba!

Gyűjtsd a fajokat, és tedd színesebbé az albumodat.

Töltsd le a beeco appot!

Olvasd be a kódot, vagy keresd a beeco-t az App Store-ban és a Google Playen.

beeco.hu/letoltes

Képforrások és szakmai alap

Széncinege – fotó: Frank Vassen from Brussels, Belgium, CC BY 2.0, Wikimedia Commons

Fekete rigó – fotó: Hobbyfotowiki, CC0, Wikimedia Commons

Házi veréb – fotó: Rhododendrites, CC BY-SA 4.0, Wikimedia Commons

Zöldike – fotó: Andreas Trepte, CC BY-SA 2.5, Wikimedia Commons

Seregély – fotó: marsupium photography, CC BY-SA 2.0, Wikimedia Commons

Vörösbegy – fotó: Francis C. Franklin, CC BY-SA 3.0, Wikimedia Commons

A madárrajzok a beeco madártárából valók. A tanácsok az MME, az RSPB és a NABU nyilvános ajánlásain alapulnak.

Lehet, hogy a következő madár már az itatódnál vár.

Csicsergész

by beeco